

Ari Koponen ps

Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakialoitteella ehdotetaan, että perusopetuslaissa (628/1998) säädetään myös oppilaan oikeudesta luokanvalvojan ryhmänohjaukseen. Ryhmänohjaus toteutettaisiin perusopetuksen tuntijakoon lisättävillä oman ryhmän tunneilla, joiden tavoitteet ja sisällöt määriteltäisiin opetussuunnitelman perusteissa. Tuntien tavoitteena olisi ryhmäyttäminen, yksinäisyyden ja kiusaamisen ennaltaehkäisy sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu.

YLEISPERUSTELUT

Lasten ja koululaisten yksinäisyys ja ryhmään kuulumattomuus ovat vakava kysymys, jolla on myös yhteys kouluhyvinvointiin sekä mm. koulukiusaamiseen. Sekä kouluhyvinvointia, -viihtyvyyttä että kiusaamisen ennaltaehkäisyä on pyritty edistämään erilaisin hankkein jo useiden hallituskausien ajan. Niin kouluhyvinvointiin kuin -kiusaamiseenkin voidaan vaikuttaa paitsi vahvistamalla oppilaiden ryhmäytymistä myös laajemmin tukemalla heidän tunne- ja vuorovaikutustaitojensa kehittymistä. Tunne- ja vuorovaikutustaidot tunnistetaan laajemminkin tulevaisuustaidoiksi, joilla on suuri merkitys myös enenevässä määrin digitalisoituvassa yhteiskunnassa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät useita niin yhteisöllisyyden rakentamista, vuorovaikutustaitojen oppimista ja harjoittelua kuin oppimisympäristön psyykkistä turvallisuutta koskevia tavoitteita. Näihin ei kuitenkaan ole varattu aikaa perusopetuksen tuntijaossa. Erilaisissa kiusaamisen ehkäisyyn suunnitelluissa ohjelmissa (kuten esim. KiVa-koulu) ennaltaehkäisy perustuu kiusaamisen teeman käsittelyyn tavoitteellisilla kasvatuksellisilla oppitunneilla. Tähänkään toimintaan ei ole varattu aikaa tuntijaossa, mikä osaltaan estää ohjelmien ja vastaavien muiden toimien toteuttamista ja ohjelmien vaikuttavuutta.

Omaan viiteryhmään kiinnittyminen on etenkin aremmille oppilaille yhä vaikeampaa ryhmien jatkuvasti vaihtuessa, ylikorostettaessa oppilaiden itseohjautuvuutta sekä yltiöpäisesti kehitetäessä avoimia oppimisympäristöjä. Etenkin tämä ryhmään kiinnittyminen on vaikeaa yläkoulun aineenopettajajärjestelmässä. Opetusryhmille on nimetty omat luokanvalvojat, mutta ryhmänohjaukseen ei ole varattu aikaa tuntijakoon. Siksi jopa oman luokanvalvojan ryhmän kanssa viettämä aika on hyvin rajallista. Käytännössä luokanvalvoja ei välttämättä myöskään opeta lainkaan ryhmän kaikkia oppilaita.

Lakialoite LA 36/2021 vp

Kouluviihtyvyyden ja sosiaalisen hyvinvoinninkin kannalta oman kaverin löytyminen on äärimmäisen tärkeä asia. Etenkin sosiaalisesti aremmille oppilaille kaverin löytäminen helpottuu entistä pysyvämmässä ryhmässä. Siksi jokaisella lapsella tulisi koulussa olla oma, riittävän kiinteä ryhmä, johon kiinnittyä, sekä oma opettaja, joka tuntee lapsen ja hänen kouluasiansa hyvin.

Ryhmäytyminen, vuorovaikutustaitojen harjoittelu, kiusaamisen ennaltaehkäisy sekä muut yhteiset opetus- ja kasvatustavoitteet ovat niin tärkeitä, että niille tulisi varata aikaa myös perusopetuksen tuntijaosta. Oman ryhmän tunteja on edistetty hankerahoituksella, ja mm. tunne- ja vuorovaikutustaitoihin on joissakin kunnissa lisätty paikalliseen tuntijakoon omia tuntejaan. Nämä kokeilut ovat kuitenkin vain paikallisia eivätkä yhdenvertaisesti edistä oppilaiden hyvinvointia koko maassa.

1. Oikeus luokanvalvojan ryhmänohjaukseen

Ryhmäytymiseen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun sekä kiusaamisen ennaltaehkäisyyn kohdennettaisiin kansallisesti aikaa perusopetuksen tuntijaosta ja toimintaan laadittaisiin opetussuunnitelman perusteisiin tavoitteet. Koska kyse ei ole kuitenkaan oppiaineiden opetuksesta, laadittaisiin perusopetuslakiin oma 11 b § oppilaan oikeudesta luokanvalvojan ryhmänohjaukseen.

Koska toiminta kuuluisi kuitenkin osaksi koulun opetus- ja kasvatustehtävää oppilaanohjauksen tavoin, säädettäisiin sitä koskeva pykälä uudeksi alapykäläksi opetuksen sisältöä koskevaan 11 §:ään.

Oleellista ryhmäytymisen kannalta on myös se, että oppilaille, aina yläkoulua myöten, on koulussa oma opettaja, johon voi tukeutua. Tästä syystä ryhmänohjaus nimettäisiin juuri ”luokanvalvojan ryhmänohjaukseksi”. Alakoulussa tämä tarkoittaisi luokanopettajaa, yläkoulussa kyseisen ryhmän luokanvalvojana toimivaa opettajaa.

2. Ryhmänohjaukseen varattavien oman ryhmän tuntien laajuus ja tavoitteet

Jotta ryhmänohjaus olisi tavoitteellista ja vaikuttavaa, on sille laadittava myös tavoitteet opetussuunnitelman perusteisiin ja toteuttamiseen on varattava myös aikaa. Siksi perusopetuslain 14 §:ään tehtäisiin lisäys, jonka nojalla valtioneuvosto määrittäisi ns. tuntijakoasetuksessa myös ryhmänohjaukseen varattavien oppituntien määrän. Todettakoon, ettei perusopetuksen muutenkin alhaista oppituntimäärää ole varaa laskea, joten tämä edellyttäisi perusopetuksen kokonaisuutensa kasvattamista. Laajuus voisi olla esimerkiksi 2 vuosiviikkotuntia alaluokille (1.—6.) ja 2 vuosiviikkotuntia yläluokille (7.—9.). Kuten oppiaineiden kohdalla, tuntien tarkempi sijoittelu eri vuosiluokille on syytä jättää paikallisesti päätettäväksi.

Todettakoon myös, että perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattaminen edellyttää kuntien valtionosuuksien kasvattamista. Näin toimittiin viimeksi vuonna 2018, kun päätettiin lisätä oppitunteja vieraan kielen opetuksen varhentamiseksi.

Samoin 14 §:ssä säädettäisiin siitä, että ryhmänohjauksen tavoitteet määriteltäisiin oppiaineiden ja oppilaanohjauksen tapaan opetussuunnitelman perusteissa. Määrittelystä vastaisi Opetushalli-

Lakialoite LA 36/2021 vp

tus. Vaikkei tuntien sisällöstä säädetäkään laissa, todettakoon, että toiminnan lähtötavoitteena olisi juuri ryhmäytyminen, kiusaamisen ennaltaehkäisy sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu.

3. Oppilaan oikeus opetukseen koulun työpäivinä

Perusopetuslain 30 §:ssä säädetään kootusti oppilaan oikeudesta saada koulun työpäivinä opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Vaikka oikeudesta luokanvalvojan ryhmänohjaukseen esitetäänkin säädettäväksi uusi 11 b §, tulee tämä oikeus oppilaanohjauksen tapaan kirjata myös 30 §:ään.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 14 §:n 1 ja 2 momentti sekä 30 §, sellaisina kuin niistä ovat 14 §:n 2 momentti laissa 447/2003 ja 30 § osaksi laissa 642/2010, sekä
lisätään lakiin uusi 11 b § seuraavasti:

11 b §

Oikeus saada luokanvalvojan ryhmänohjausta

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista luokanvalvojan ryhmänohjausta tar-koitukseen varatuilla oman ryhmän tunneilla.

14 §

Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet

Valtioneuvosto päättää tässä laissa tarkoitetun opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteis-ta sekä perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetuk-seen sekä oppilaanohjaukseen ja luokanvalvojan ryhmänohjaukseen (tuntijako).

Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanoh-jauksen, luokanvalvojan ryhmänohjauksen ja muun tässä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteis-ta ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Lakialoite LA 36/2021 vp

30 §

Oikeus saada opetusta

Opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta, luokanvalvojan ryhmänohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Opetusryhmät tulee muodostaa siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmasa asetetut tavoitteet.

Oppilaan huoltaja päättää 11 §:ssä tarkoitettuja oppiaineita ja oppimääriä koskevista valinnoista. Valittu aine tai oppimäärä voidaan, sen jälkeen kun huoltajaa on asiasta kuultu, muuttaa toiseksi, jos opetusta ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää oppilaan omassa eikä muussa koulussa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Helsingissä 19.10.2021

Ari Koponen ps